הלכה · משנה תורה · מפרשים · השגות הראב״ד · ספר זמנים

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות שבת

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

ספריית אור ברסלב · or-breslev.co.il

השגות הראב"ד על משנה תורה, הלכות שבת

רבנו אברהם ב"ר דוד [הראב"ד] מפושקיירה

מקור הטקסט: ספריא · רישיון: לפי המהדורה: נחלת הכלל או Creative Commons

התכנים שלפניכם נאספו, מוינו, סוננו ונערכו בעמל רב ובמסירות על ידי צוות פרויקט 'אוצריא' (otzaria.org).

לקריאה באתר, עם המפרשים והמקורות ליד כל שורה: https://or-breslev.co.il/library/השגות-הראבד-על-משנה-תורה-הלכות-שבת/
הקובץ נוצר ב־17 בנובמבר 2026 מגרסה v38-202611162349 של הספרייה.

תוכן העניינים

פרק א 4
פרק ב 4
פרק ג 4
פרק ה 5
פרק ו 5
פרק ח 5
פרק ט 6
פרק י 7
פרק יב 7
פרק יד 8
פרק טו 8
פרק טז 9
פרק יז 10
פרק יח 11
פרק יט 11
פרק כ 11
פרק כא 12
פרק כב 12
פרק כג 12
פרק כד 13
פרק כה 13
פרק כו 14
פרק כז 15
פרק כח 15
פרק כט 16
פרק ל 17

פרק א

הלכה ז

כל העושה מלאכה בשבת. כתב הראב"ד ז"ל ר"ח ז"ל פסק כר"ש שהוא פוטר מדאמרינן פרק נוטל רבא כר"ש ס"ל דאמר מלאכה שאינה צריכה לגופה פטור עליה:

הלכה י

היו לפניו שתי נרות וכו'. א"א המחבר הזה הביא הדברים כפשטן וכאשר עיינתי בגמרא במקומן בכריתות לא מצאתים שיתקיימו כן וכו': (ויתר דברי ההשגה עיין בכ"מ):

פרק ב

הלכה טז

שמע עד הדגים פטור. כתב הראב"ד ז"ל הנך מילי פלוגתא דרבה ורבא נינהו במנחות. ורבא לקולא דאמר זיל בתר מעשיו והוא פסק כרבא אע"ג דתלמיד הוא לגביה דרבה עכ"ל:

הלכה כ

היתה חצר עד נעקרו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל י"מ בהך מפקחין מפני שהוחזק שם ישראל אבל פירשו מהם ארבעה או חמשה ופירש אחד מהם לחצר אחרת ונפלה עליו אין מפקחין שלא הוחזק שם ישראל, עכ"ל:

הלכה כב

המהלך עד באותו יום. כתב הראב"ד פי' יום אחד יתר על שביעיות אותו יום ניתר בכל מלאכה, עכ"ל:

פרק ג

הלכה ט

ומצטמק ויפה לו וכו'. א"א בחיי ראשי סוגיא דגמ' לא מסתגי הכי דהוא מפרש עבר ושהה מאי אשוכח ומצטמק ויפה לו וסבר בעיא ולא איפשיטא ולקולא ולא היא דפלוגתא דר"מ ור' יהודה היא וקי"ל בפירקין דבתר גזירתא אפילו לר"מ בשוכח נמי אסור וכי איבעיא להו בששהה בשוגג ומצטמק ויפה לו מאי א"ר יהודה דילמא בשוכח הוא דמחמיר אבל בשוגג ומצטמק ויפה לו לא מחמיר ולא קניס שוגג אטו מזיד ולא איפשיטא ולקולא:

פרק ה

הלכה טז

כלים הדומים זה לזה ואינן ניכרין וכו' לפיכך שמש שאינו קבוע וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בלבול גדול אני רואה בכאן לפי הגמרא, והמבין יעיין:

פרק ו

הלכה יב

כיצד כגון ששכר לשנה או לשתים. כתב הראב"ד ז"ל דבר זה לא נהיר ולא צהיר שאף על פי שאינו מדקדק עמו כשהוא בטל מ"מ אותה מלאכה משתרשא ליה ואינו דומה לקבלנות, עכ"ל:

הלכה טז

ומותר להשאיל כלים ולהשכירן לגוי. א"א אין הכל מודים בשכירות הואיל ונהנה כאלו עושה מלאכה לישראל וכל יום ו' אסור שמא יכנס בו שבת, עכ"ל:

הלכה כד

פירות שיצאו. כתב הראב"ד ז"ל דוקא שלא חזרו למקומן אבל חזרו למקומן אפילו במזיד יאכלו והכי אסקה רב פפא בעירובין, עכ"ל:

פרק ח

הלכה ה

וגרוגרת וכו'. א"א קרוב הוא ואינו מכוון:

הלכה ז

וכן החובל וכו' כגרוגרת. כתב הראב"ד וכי המשקין שיעורן כגרוגרת והלא חלב כדי גמיעה ושאר המשקין שיעורן חלוקין, עכ"ל:

הלכה ח

א"א כמה נפלאים דבריו ומתמיהים אסופותיו שהרי אפילו קריעת בגדיו אם לא להטיל אימה קראוהו עובד גלולים כ"ש חובל בחבירו ואפילו לנקמה,

הלכה טז

הלש כגרוגרת וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כמדומה לי שטעה בזה. שהוא סובר שאם נתן בהם מים וגיבלן שאינו חייב משום לישה כמו שהוא חייב בזרע שומשמין וזרע פשתן.

ואינו כן שלא אמרו אפר אינו בר גיבול אלא שאינו מחוסר גיבול ובנתינת מים לבד חייב, עכ"ל:

פרק ט

הלכה א

ושיעור מבשל סממנים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כדי לצבוע בהם בגד קטן פי סבכה, עכ"ל:

הלכה ד

אחד נתן את האור וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בגמרא מוקי לה בקדרה חדשה ומשום לבון רעפים נגעו בה:

הלכה ה

נתבשל חצי בשול וכו'. א"א חצי בשול הוא כמאכל בן דרוסאי, ע"כ:

הלכה יד

א"א קשיא לי בשול סמנים דגמרינן מיניה מבשל (שבת ע"ד ע"ב) תיפוק לי נמי משום צובע המים, ואני לא הייתי סבור שיתחייב משום צובע עד שיצבע דבר שנגמרה בו מלאכת הצבע, אבל צביעת מים שאינה לצורך עצמן לא, ושריית דיו וסמנין משום לש באו לה ולא משום צבע המים, כמו שרית הכרשינין וכעין מים וקמח או מים ועפר

הלכה טו

העושה את הלבד וכו'. א"א איני מכיר טויה בעשית הלבדין לפי שהוא לוקח צמר מלובן ומנופץ ושוטחו על גבי בגד ונותן מוך על מוך עד שנעשה עבה ומטפיחו במים וכורכו עם הבגד ומהדקו עד שמתחבר ומתקשה ונעשה הלבד, ואם זה החבור קורא לו טויה איני יודע. ונראה יותר שהוא כמגבן שהוא תולדת בונה ושיעורו איני יודע ואולי ברוחב ובאורך כאותן קליעות שעושות בנות העניים על מצחיהם, עכ"ל:

הלכה כ

הבוצע וכו' עד הקרעים. כתב הראב"ד ז"ל זה הפירוש נוטה לקורע ע"מ לתפור וכבר הוא שנוי במשנה ואנו מקובלים בוצע כמו פוצע והוא לשון חתוך שחותך ב' חוטין שאחר שהשלים אריגתו חותך את הארוג מן המשויר שבמסכת ואפילו לא חתך ממנו אלא שני חוטין חייב בחתיכה זו, עכ"ל:

פרק י

הלכה כא
אחד שמנה שרצים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כבר נכתבה דעת ר"ח ז"ל, עכ"ל:

פרק יב

הלכה א
המחמם וכו'. כתב הראב"ד ולמה לא משום מבשל כמו סיכתא לאתונא דמרפא רפי והדר קמיט, עכ"ל. א"א והמחמם את הברזל והמצרפו במים אינו מכבה אבל הוא מכה בפטיש שגומר את חסומו מ"מ חיוב אין בו דצרוף דרבנן הוא, עכ"ל:

הלכה ב
אחד המכבה וכו'. כתב הראב"ד ואם הוא מכבה למה אינו חייב אע"פ שאינו מתכוין ופסיק רישיה ולא ימות הוא ואפילו לא יהא צריך לצרופו והא איהו כר"י ס"ל, ועוד מה בין גחלת של מתכת לגחלת של עץ והלא בשתיהם לדבריו יש בהן משום מבעיר ומשום מכבה ובפרק מילה אמרינן ממתקין החרדל בגחלת של מתכת בי"ט אבל לא בגחלת של עץ ועוד דבמסכת יומא אמרינן צירוף דרבנן הוא וחיובא ליכא וביו"כ שרי ליה בטבילת כ"ג משום מצוה ואפילו לר' יהודה דאמר דבר שאין מתכוין אסור, עכ"ל:

הלכה ג
דליקה שנפלה וכו'. א"א חיוב אין כאן כר"ש משום דאינו צריך לפחם שלו:

הלכה יד
המעביר חפץ וכו'. א"א אין זה הפירוש נכון למה שאמר דרך עליו. אלא כך פירושו האדם העומד במקומו ונוטל חפץ מצד ימינו ומניחו בצד שמאלו לסוף ד' אמות אע"פ שכשהגיע לנגד עצמו הרי הוא כמי שהניחו באמצע שהוא מקום פטור כיון שלא הניחו חייב ואם הניחו או עכבו בידו שם מעט פטור כמו שאמרו אדם עומד על האסקופה ונוטל מבעה"ב עכ"ל:

הלכה טו
מותר לאדם לטלטל וכו'. א"א והוא שיהא לשם מקום קביעות כגון ששבת שם או שיצא חוץ לתחום בין לאנסו בין לרצונו עכ"ל:

הלכה יז
מפני שכל אחד וכו'. א"א כל זה לא התירו אלא במקום הדחק ע"כ:

הלכה יט

הרי זה מותר. א"א כל זה במקום הדחק, ע"כ:

היה ביניהם יתר וכו'. א"א זה אינו מחוור במקום הדחק אמאי אסור, עכ"ל:

פרק יד

הלכה ו

בור שבכרמלית הרי וכו'. א"א ברייתא זו הטעתו דתניא פרק הזורק הזורק מן הים לסרטיא או מסרטיא לים פטור ר"ש אומר אם יש מקום עמוק עשרה ורחב ד' חייב. הוא סבר מדפליג את"ק מכלל דת"ק אכל כרמלית קאמר. ולא היא לא אמר ת"ק אלא בבור שבים דכוליה ים כרמלית הוא הואיל והמים צפים על פיו אבל בור שביבשה ועל שפתו כרמלית רה"י גמורה היא משמעתא דפרק בכל מערבין נתנו בבור אפילו עמוק מאה אמה ע"ש. ולא עוד אלא אפילו סלע שבים גבוה ד' ורחב ד' אין מטלטלין מתוכה לים ולא מן הים לתוכה וכן ספינה שבים, ע"כ:

הלכה ט

נעץ בגבהו יתידות וכו'. א"א לא כיון יפה לפרש השמועה כי השמועה בשנעץ על ראש העמוד והוא מפרש מן הצד. ואין שמועתו עולה יפה לפי הגמ' שלנו וגם לשונו אין יפה לו שהוא אמר אפילו אינו גבוה שלשה טפחים ולדברו מאי גבוה ארוכה מבעי ליה, ע"כ:

פרק טו

הלכה א

ועומד וכו'. עד פטור. א"א שבוש הוא זה ובגמרא מסייע מזה לרבא דאמר המעביר חפץ מתחלת ד' אמות לסוף ד' אמות אע"פ שהעבירו דרך עליו חייב. וכבר פירשתי למעלה דברי רבא שהם דומין למשנתנו זו, עכ"ל:

הלכה יא

אמת המים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הפסין הללו תחת גידודי שאמרו בגמרא בענין לשון ים שנכנס לחצר. ואני רואה זה המחבר כולל ומערב ענין בענין סובר שהם ענין אחד והמה רחוקים ונפרדים, שלקח עתה לשון ים ואמת המים ועירבן וטרפן זה בזה ויש הפרש גדול ביניהם, שהוא אמר אם אין בגבהה עשרה וברחבה ארבעה טפחים אף על פי שיש בפרצתה יותר מעשר מותר למלאות ממנה כי הוא מדבר בשיש כותל על גביו מה שא"כ בלשון ים ואם היא עמוקה עשרה ורחבה ד' אע"פ שאין בפרצתה יותר מעשר

אמות אסור למלאות ממנה מה שא"כ בלשון ים, והטעם מפני שהאמה נכנסה ויוצאה וחולקת רשות לעצמה ואפי' כותב שעל גבה אינה מתירה למלאות לפי שהיא בעצמה נפרצה במלואה למקום האסור לה והכותל שע"ג אינו נחשב לה והלשון נכנס לחצר ואינו יוצא והוא כבור שבחצר ומחיצות החצר מתירות אותו וכיון שאין פרצתו יותר מעשר הכל מותר והאמה לא דקדקו בה על טלטול החצר עצמו בין פרצת י' ליתר על י' הכל מותר מפני שיש כותל על גבה שמתיר החצר והיא עצמה נעשית מחיצה בינה ובין החצר שהרי עמוקה עשרה ואין החצר נאסר מפני האמה. והלשון דקדקו בו על טלטול החצר עצמו שאם יש פרצתו יתר על עשר היאך הוא מותר והלא הפרצה אוסרתה והלשון עצמו אוסרה שהרי נפרצה לו במילואה ולפיכך העמידה בשיש לו גידודי והם קצת מחיצות על שפת הלשון שמשלימה לעומק עשרה נמצאת החצר מוקפת מד' רוחותיה ואינו אסור אלא למלאות מן הלשון. וזהו עיקר פירוש דאית ליה גידודי בין הלשון בין החצר. והלשון הוא לשון זכר והחצר הוא לשון נקבה והחכם יבין, עכ"ל:

הלכה יד

אמת המים וכו' עד בתוך החצר. כתב הראב"ד כל זה שבוש והלכה למעשה אם אין בה ד' טפחים כשיעור ואין באגפיה כשיעור משלשל וממלא ואם יש באגפיה כשיעור או שיש בה כשיעור לא ימלא אלא אם כן פסין יוצאין מן הכותלים מכאן ומכאן ולא יהיה ביניהם שלשה טפחים ויהיו הפסין גבוהין עשרה, עכ"ל:

הלכה כ

לא ימלא וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זהו כרב חסדא ורבה דאמרי מיא ארעא סמיכתא היא, עכ"ל:

פרק טז

הלכה ז

מקום שהוקף וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אינו תופס דרך הגמרא אלא אפילו קרפף ובית סאתים שנפרץ במלואו לחצר הקרפף אסור מפני שאין אויר מחיצות מתירו והחצר מותרת כשהיתה, עכ"ל:

הלכה טו

וכל מחיצה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל נ"א העשויה לנחת, עכ"ל:

פרק יז

הלכה ד

מבוי שהוא שוה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל דוקא במדרון המתלקט עשרה מתוך ארבע שהוא כמחיצה והכי איתא בתוספתא, עכ"ל:

הלכה ו

מבוי מפולש וכו'. כתב הראב"ד ז"ל מסתברא אם יש דיורין ברחבה ועירבו בני הרחבה או בני החצר עם בני המבוי שהכל מותר בין באמצע בין מן הצד דהלכה כרב ששת דאמר דעירוב משוי להו חד מינא ומחיצות דהכי מהני להתם, עכ"ל:

הלכה ט

מבוי שהכשירו בקורה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הא מילתא קשיא לי טובא כיון שמותר לטלטל בכולו אלמא במבוי שיש לו שלשה מחיצות קאמר וקי"ל דשלש מחיצות דאורייתא א"כ הכשירו בקורה אמאי פטור וכי באו חכמים להקל בשל תורה להטעינו קורה עכ"ל:

הלכה יא

מותר לטלטל וכו'. כתב הראב"ד ז"ל שיבוש הוא זה כי תחת הקורה לעולם מותר אבל בין הלחיים פליג רבא דאי פתוח לרה"ר מותר ואיכא מאן דפסק כאביי דבין לחיים אסור, עכ"ל:

הלכה יב

שהלחי עביו כל שהוא וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אם עביו כל שהוא גבהו מיהת צריך שיעור שיהא גבהו י' אלא בין לחי בין קורה מותר דמשום היכר הוא והאיכא היכר והרי אם עשה לאשירה סולם בין שתי חצרות מערבין אחד דכל שאיסור דבר אחר גרם לו מותר והכי איתא פרק חלון ואע"ג דאמרינן בגמרא מ"ד עושים לחי אשרה אבל קורה כתותי מיכתת שיעורא לאו פלוגתא היא בהדיא אלא אפשר דלא אמר בקורה ומשום אפשר לא מדחיא מימרא דאמורא. ועוד דאיתנהו להנך טעמי דכתבינן ואת"ל דפליגי לאו מטעמא דכתב איהו דהא גבי לחי נמי שיעורא בעינן לגבהה כדכתיבנא אלא ה"ק לחי אע"ג דחשבת לחי כקש נדף אפשר להעמידו בצד הכותל ע"י קשירה אבל קורה כי הויא כקש נדף לא קיימא כלל ובעיא ממ"נ דבר העומד וכיון דהוי מיכתת לא קאי כלל:

הלכה כה
וכן שתי קורות וכו'. כתב הראב"ד ז"ל לשון הגמרא אם מקבלות אריח לרחבו. פירוש דבעינן שיהיו סמוכות בתוך טפח ומחצה עכ"ל:

הלכה לה
אכסדרה בבקעה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כל זה שבוש, עכ"ל:

פרק יח

הלכה י
המוציא כחול וכו'. כתב הראב"ד ז"ל דבר זה כתב במקום עירניות האמור בגמרא ופירושו לא נהיר אבל עירניות שאינן צנועות ולעולם מתקשטות שתי עינים, עכ"ל:

הלכה כח
המוציא פחות מכשיעור וכו'. כתב הראב"ד בירושלמי מפרש כהלין תותים שהן צריכים לכלים, עכ"ל:

פרק יט

הלכה ו
בחוטי צמר וכו'. כתב הראב"ד זה שבוש אע"פ שהן תפורין זה בזה אם אינם תפורין לשבכה לא תצא לא בטוטפות ולא בסרביטין, עכ"ל:

הלכה כד
היה מתיירא וכו'. כתב הראב"ד אני ראיתי ג"כ שטעה במקום אחר בזה שהוא סבור החדשות שר' יהודה אומר מפני שחושש שמא קמיעין הן ואינו כן כי בודאי אין אדם טורח לעשות קמיע כעין תפילין אלא חדשות שאינן מקושרות לפי שאין קושרין בשבת ותפילין שאינן מקושרין מחשיך עליהם שלא בשעת הגזרה ושלא בסכנת ליסטים ומביאן לערב שלא לזלזל בקדושתן כמו שמצילין כל כתבי הקדש מן האיבוד, עכ"ל:

פרק כ

הלכה יב
ובמטלניות המרוקמות. א"א אין זה נכון דהא אמרינן בין לנוי בין לשמר אסור, ע"כ:

פרק כא

הלכה כז

רטיה שפרשה כו' עד ומניחין רטיה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כל זה שבוש אלא מחזירין אותו אפילו מעל גבי קרקע, עכ"ל:

פרק כב

הלכה טו

ואין מקנחין וכו'. כתב הראב"ד ז"ל הצרפתים מפרשים כן וקשיא לי ביש לו בית אחיזה מאי הוי א"א לקנוח בלא סחיטה. ואני אומר כיון שיש לו בית אחיזה ה"ל כצלוחית מלאה מים שמריק ממנה מים אבל כשאין לו בית אחיזה אסור לסוחטו עכ"ל:

הלכה יז

המכסכס את הסודר וכו'. כתב הראב"ד ז"ל טעה בזה דבין סודר בין חלוק מותר וכ"פ הרב ז"ל עכ"ל:

הלכה כא

שתי מטהרות וכו'. כתב הראב"ד ז"ל לא כיון יפה לטעם התוספתא אלא מפני שהוא מקפיד על המים שיורדים מן הגג שלא יצאו לרה"ר דרך הביב אלא לכנסן לתוך בורו שבחצר ומקפיד על הפקק שיהא מהודק ביותר על פי הביב עכ"ל:

הלכה לב

הנוטה פרוכת. כ' הראב"ד ז"ל אין דעתי נוחה בכל זה שלא באו לכאן משום אהל וזה אינו אלא מפני שהוא בכסכיו והם לולאות וצריך לכוין הלולאות כנגד היתדות שבכותל ושני בני אדם יכולים לכוין בלא שנוי הקפול שלו אבל אדם אחד לא. וכילה שהיא גדולה בכסכהא אפילו עשרה בני אדם אין יכולין לכוין שלא במתוח הקפול שלו ויראה כנוטה אהל לכתחילה א"נ כמשפט אקמטרן לתקנו עכ"ל:

פרק כג

הלכה ז

ואסור להדיח וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כל זה אינו אסור אלא מפני שהוא טורח לחול, עכ"ל:

הלכה ט

אין מגביהין וכו'. א"א ואפילו ליתן לכהן בו ביום:

פרק כד

הלכה יב

אסרו חכמים לטלטל וכו'. כתב הראב"ד ז"ל עוד אמרו אטו טלטול לאו צורך הוצאה הוא ועוד בימי נחמיה בן חכליה נשנית משנה זו שאמרו שלשה כלים קטנים נטלים על השלחן נמצא כי מפני חיוב ההוצאה אסרו בטלטול מה שאסרו שהוא גדר להוצאה עכ"ל:

פרק כה

הלכה יג

היה כלי מחובר לקרקע וכו'. כתב הראב"ד כן פסק הרב ז"ל ותמהנו עליו בהא דאמר רבינא כמאן מטלטלים האידנא כסויא דתנורא במתא מחסיא אע"ג דאין לו בית אחיזה כראב"י הא ודאי כר"י הוא דאיהו הוא דמייתי סיעתא למילתיה דכלים וחבריהנהו בארעא כתלושין דמו שהתנור באפייתו תלוש ולבסוף חברו הוא ש"מ הלכה כר' יוסי. כן היינו סבורים ימים על ימים עד שחזרתי וראיתי ראש הברייתא על שברי תנור ישן שהן ככל הכלים הנטלים בחצר אלמא בשאינן מחוברים מיירי ור' יוסי העיד על כסויו שאינו צריך בית יד ור"ל שאע"פ שחברו כתלוש הוא ורצה לגלות מהיכן יצא לו ההיתר תחלה ומשם למד, עכ"ל:

הלכה טז

היתה הכלכלה כו' שאם ינער הפירות יטנפו. כתב הראב"ד ז"ל אני לא מצאתי כן בגמרא שאפילו בפירות המיטנפין חזר והקשה ולנערינהו נעורי וחזר ותירץ בשהיתה האבן דופן לכלכלה ואפילו בפירות שאינן מיטנפין אבל אם לא היתה האבן דופן לכלכלה אפילו פירות המיטנפין אפשר לנער אותן בתוך הכלכלה עצמה עד שתהיה עליונה וינערנה לחוץ ולא יצטרך לטלטל האבן עם הכלכלה:

הלכה כג

אבל כופה הוא הכלי וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בירושל' ובלבד שלא יגע בביצה:

הלכה כד

נותנין כלי תחת הדלף וכו'. כתב הראב"ד ז"ל איני יודע מהו זה שאין ראוי לכאן זה הטעם. וסוגית הגמרא כך היא נותנין כלי תחת הדלף בשבת בדלף הראוי ואם נתמלא הכלי שופך ושונה כדי שלא יעשה לכלוך בבית ויהיה גרף של רעי ואם הוא בבית שאינו דר שם ואם יעשה בו לכלוך אין קפידא אם יש לחוש לו להפסד הבית יכניס שם מטתו כדי שיהא לו הלכלוך גרף של רעי ויהא מותר לשפוך לחוץ כמעשה דבי רחייא דאביי ואם אין שם הפסד לא יכנס שאין עושין גרף של רעי לכתחלה עכ"ל:

הלכה כו

תרנגולת שברחה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה הטעם אינו אבל מפני שהיא מקפיא נפשה והיא ניטלת ביד עכ"ל:

פרק כו

הלכה ז

סולם של עליה וכו'. כתב הראב"ד אין כאן מקום לזה. עכ"ל:

הלכה י

אם היה ניטל ואגדו עמו וכו'. כתב הראב"ד אינו תופס דרך הגמרא אלא אם אינו קשור בדלת והוא קשור בבריח יפה יפה שהוא ניטל עם הבריח מפני האגד אע"פ שנוטלין הבריח והנגר ומניחין אותם בזוית מותר לנעול בו שדינו כדין בריח ואין בו לא משום מוקצה ולא משום בונה אבל אם אינו נאגד יפה אלא פעמים שנשמטים זה מזה אין נועלין בו משום מוקצה או משום בונה. עכ"ל:

הלכה יג

מטלטלין כנונא וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אינו תופס דרך הגמרא כלל והגמרא שהאפר מוכן הוא שהיה בו מקצת אפר שהוסק מע"ש ומקצת אפר שהוסק בשבת וכלי שנעשה בסיס לאיסור ולהיתר מותר לטלטלו עכ"ל:

הלכה טו

אוצר של תבואה וכו'. כתב הראב"ד זה המחבר מזכי שטרא לבי תרי שמפרש משנתנו כרב חסדא וכשמואל עכ"ל:

פרק כז

הלכה י

היה בא למדינה וכו'. א"א או שישב ולא ידע שהוא סמוך לעיר ע"כ:

שהרי נכנס וכו'. א"א חסר מכאן מי שישב לו בדרך ולא ידע עד שחשכה יש לו אלפים אמה לכל רוח וכן חפצי הפקר קונין כר"י בן נורי ויש להם אלפים אמה לכל רוח, ע"כ:

הלכה יא

מי שיצא חוץ וכו'. כתב הראב"ד ז"ל זה המחבר בכל מה שכתב לא הועיל כלום מכדי קי"ל הבלעת תחומין מילתא היא בין שיצא לדבר מצוה בין שיצא מאונס כדאמרי נהרדעי אי פקח הוא עייל לתחומא וכיון דעל על. מעתה מי שיצא חוץ לתחום אמה או מי שהחשיך לו חוץ לתחום אמה שהוא אנוס בריחוק אמה אמאי לא יכנס הרי יש לו לילך ד"א לאיזה צד שירצה ונאמר כיון דעל על הילכך לא משכחת לה אלא אליבא דר' יהודה וכשבירר לו לצד החיצון, עכ"ל:

היתה רגלו אחת וכו'. כתב הראב"ד ז"ל איכא מ"ד כיון דקם ליה כיחידאי ה"ז לא יכנס, עכ"ל:

הלכה יד

מי שיצא חוץ לתחום שלא לדעתו וכו'. כתב הראב"ד ז"ל איך הוא מערבב הענינים ומבלבל אותם ואינן דומין זה לזה כי מי שיצא שלא לדעת ועשו לו מחיצה בשבת או שהותר בבני אדם שלא לדעתם או נכרים עשו לו הרי הוא חוזר לתחומו אפילו כמה מפני ששבת בה בין השמשות אבל אם שבת בבקעה שהיא שלשה אלפים אמה והקיפוה נכרים בכולה אינו מהלך בה אלא אלפים אמה לפי שלא שבת באויר מחיצות מבעוד יום, עכ"ל:

הלכה טו

ואם נכנס וכו'. כתב הראב"ד ז"ל וכן כל מי שיוצא באונס וד"א שלו מובלעות יכנס כדאמרי נהרדעי, עכ"ל:

פרק כח

הלכה ג

והבורגנין וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בעיא ולא אפשיטא היא ולחומרא, עכ"ל:

הלכה ה

היו שלשה כפרים וכו'. כתב הראב"ד ז"ל כמדומה אני שטעה טעות גדול שהוא נותן ד' פעמים ע' אמות ושיריים ביניהם שהרי נתן לחיצונים קמ"א ושליש בין כל חיצון ואמצעי ע' אמות ושירים הרי רפ"ג פחות שליש אמה שהרי אמרו בין חיצון לאמצעי אלפים אמה ובין חיצון לחיצון ד' אלפים אמה ולא נתנו שיעור קמ"א ושליש אלא לאויר שיהיה בין ב' החיצונות לאמצעי חוץ מגוף האמצעי שאם יהיה שם יותר אין נחשבים שלשתם כאחת, עכ"ל:

הלכה יד

הגיע לכותל וכו'. מסתברא אם א"א לאמדו מבליעו, עכ"ל:

הלכה יח

לפיכך אם ריבה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל אני מוצא או ד' מאות או ו' מאות, עכ"ל:

פרק כט

הלכה י

ואסור לו לאדם וכו'. כתב הראב"ד ז"ל בחיי ראשי אם מסברא אמרה לא סבר מימיו סברא פחותה מזו ולפי שקראוהו קדושא רבא יצא לו, ואינו כלום שכבר נתקדש היום בכניסתו על היין קודם שיטעום ואילו בא לקדש על הפת מי לא מקדש ותחשב המוציא במקום ברכת היין ויאכל וכשדרשו אין לי אלא בלילה ביום מנין ת"ל את יום אסמכתא היא דעיקר קדושא בלילא כתיב מדכתיב את יום ולא כתיב ביום א"נ דאי לא קדיש בלילא קאמר, עכ"ל:

הלכה יב

היה אוכל בשבת וכו'. כתב הראב"ד ז"ל והוא שאין לו אלא אותו הכוס, עכ"ל:

הלכה יד

אם נתערב כו' ויש מי כו'. כתב הראב"ד אמת הוא זה וכן מכוון בירושלמי שמקדשין ביין קונדיטון, עכ"ל:

הלכה טז

כלי שהיה מלא וכו'. כתב הראב"ד ז"ל ודוקא מן הכוס עצמו, עכ"ל:

פרק ל

הלכה ד

אסור לקבוע סעודה ומשתה וכו'. כתב הראב"ד ז"ל דוקא שאסור לקבוע מן המנחה ולמעלה, עכ"ל: